

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И
БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

ДОКЛАД ЗА НАПРЕДЪКА

по изпълнението на
Националната програма за енергийна ефективност
на многофамилни жилищни сгради
през 2018 година

март, 2019 година

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ	3
1. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА	3
1.1. Териториален обхват, финансов ресурс и участници	4
1.2. Очаквани резултати и ефекти	5
1.3. Функциониране на програмата	5
2. ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК	5
2.1. Сгради в СМР	6
2.2. Сгради в обществени поръчки	6
3. ФИНАНСОВ НАПРЕДЪК И ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ	6
3.1. Финансов напредък	6
3.2. Икономически напредък	7
4. КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО	8
5. СРЕЩНАТИ ТРУДНОСТИ В ПРОЦЕСА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	9
6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ПРЕЗ 2018 г.	10

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

„ББР“ АД	Българска банка за развитие
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ДЖП	Дирекция „Жилищна политика”, МРРБ
ЕС	Европейски съюз
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки
ДНСК	Дирекция за национален строителен контрол
РДНСК	Регионални дирекции за национален строителен контрол
ЗДБРБ	Закон за държавния бюджет на Република България
ЗЕЕ	Закон за енергийната ефективност
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗУЕС	Закон за управление на етажната собственост
АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
ДЦФ	Договор за целево финансиране
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ТО	Технически обследвания
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
ПМС	Постановление на Министерския съвет
СМР	Строителни и монтажни работи
СС	Сдружение на собствениците
ФП	Финансова помощ

ВЪВЕДЕНИЕ

Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради (Програмата/НПЕЕМЖС) е приета с Постановление № 18 на Министерския съвет от 2 февруари 2015 г. (ПМС № 18/02.02.2015 г.). Тя е разработена и се реализира в изпълнение на правомощията на министъра на регионалното развитие и благоустройството, регламентирани в чл. 6, т. 3 от Закона за енергийната ефективност (ЗЕЕ).

Програмата е в унисон с политиката и усилията на Европейския съюз (ЕС) за засилване на приноса на енергийната ефективност за устойчивото развитие на Общността. Във връзка с това ЕС предприе конкретни действия в областта на използването на енергията в жилищния сектор, на първо място с преработването на Директивата за енергийните характеристики на сградите, (Директива 2010/31/ЕС¹, изменена с Директива 2018/844²), а също така и с преработването и допълването на Директивата за енергийната ефективност (Директива 2012/27/ЕС³, изменена с Директива 2018/844 и Директива 2018/2002⁴). Изискванията на тези Директиви, като например за въвеждане на минимални изисквания за използване на енергия от възобновяеми източници в нови или в сгради, подлежащи на основен ремонт, заедно с други изисквания за насърчаване на производство на енергия от ВЕИ в сгради, съдържащи се в Директивата за възобновяемите енергийни източници (Директива 2009/28/ЕО⁵), изменена с Директива 2018/2001⁶, осигуряват рамка, в която държавите-членки трябва да прилагат мерки за намаляване на потреблението на енергия, по-специално в жилищния сектор. Задачата на трите Директиви, част от законодателния пакет „Чиста енергия за всички европейци“ е да фокусират усилията на страните членки на ЕС във формулиране и прилагане на политики и мерки, които могат да обезпечат постигането на амбициозните цели по отношение на енергийната ефективност в сградния фонд.

Един от механизмите, за постигане на тези цели у нас е НПЕЕМЖС.

1. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

В Програмата са заложили следните цели:

- По-високо ниво на енергийната ефективност на многофамилните жилищни сгради и намаляване на разходите за енергия, с цел да бъде достигнат най-малко изискуемият, съгласно законодателството, клас на енергопотребление „С“ за жилищните сгради;

¹ ДИРЕКТИВА 2010/31/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 19 май 2010 година относно енергийните характеристики на сградите

² ДИРЕКТИВА 2018/844/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност

³ ДИРЕКТИВА 2012/27/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 25 октомври 2012 година относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО

⁴ ДИРЕКТИВА 2018/2002/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 година за изменение на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност

⁵ ДИРЕКТИВА 2009/28/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО

⁶ ДИРЕКТИВА 2018/2001/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници

- Подобряване на експлоатационните характеристики, с цел удължаване на жизнения цикъл на сградите - НПЕЕМЖС предлага комплексен набор от инженерингови взаимно-обвързани дейности за енергийно обновяване на многофамилните жилищни сгради;
- Осигуряване на условия на жизнена среда, съответстващи на критериите за устойчиво развитие.

1.1. Териториален обхват, финансов ресурс и участници

В хода на изпълнението на Програмата възникнаха разнородни предизвикателства, което наложи прецизиране на заложените изисквания и предоставяне на допълнителни указания. С оглед безпрепятствената и ефективна реализация, Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) инициира няколко промени на ПМС № 18/02.02.2015 г., целящи облекчаване на условията за кандидатстване и по-голяма гъвкавост при участие, както и продължаване на изпълнението чрез увеличаване на финансовия ресурс.

НПЕЕМЖС се реализира с финансов ресурс от 2 млрд. лв. на цялата територия на България. Дейностите са осъществявани в рамките на 142 общини чрез междуинституционална структура на национално и местно ниво, включваща следните участници:

- **Министерство на финансите** – отговаря за методическото ръководство по отношение на бюджетните и отчетните аспекти на Програмата, както и за съответните действия по издаване на държавната гаранция по Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ);
- **Българска банка за развитие („ББР“ АД)** - участва в договарянето на споразумението/ята за предоставяне на заеми за осигуряване на финансов ресурс за изпълнение на Програмата; „ББР“ АД сключва договори за целево финансиране с кмета на съответната община и областния управител;
- **Министерство на регионалното развитие и благоустройството** - осигурява методическо ръководство по нефинансовите аспекти и координира процеса по изпълнение, като издава необходимите методически указания и подготвя необходимите образци за кандидатстване пред общината;
- **Общините** - кметът отговаря за цялостното техническо и финансово администриране на Програмата на територията на съответната община. Местната администрация приема заявления от СС, а кметът на общината сключва договори със съответните сдружения по предоставянето на финансовата помощ;
- **Областни управители** - в качеството си на представители на държавата подписват договор за целево финансиране с кмета на общината и „ББР“ АД и наблюдават процеса по обновяването на жилищните сгради на своята територия;
- **Външни изпълнители** – избират се от общините по реда и условията на проведени процедури по ЗОП и изпълняват следните дейности:
  - изготвяне на обследвания за установяване на техническите характеристики и изготвяне на обследване за енергийна ефективност и предписване на

необходимите ЕСМ в съответствие с нормативните изисквания за енергийна ефективност по реда на ЗЕЕ и наредбите за неговото прилагане;

- изготвяне на работни проекти и осъществяване на авторски надзор;
- изпълнение на строително-монтажни работи;
- оценка за съответствие на инвестиционните проекти и упражняване на строителен надзор;
- инвеститорски контрол.

1.2. Очаквани резултати и ефекти

Основните ефекти ще се реализират по отношение на подобрената жилищната инфраструктура, която ще доведе до цялостна промяна в облика на българските градове. Едновременно с това ще се постигне намаляване на разходите за отопление на домакинствата, както и удължаване живота и експлоатационната годност на сградите. В допълнение, като положителен ефект отчитаме и подобряването на качеството на околната среда, вследствие на спестените емисии на парникови газове (СО₂ и др.), както и смекчаване въздействието на климатичните промени.

Икономическите ефекти от Програмата също са налице, тъй като се предоставят повече възможности за активност на бизнеса (проектанти, строителен бранш, фирми за технически обследвания, и обследвания за енергийна ефективност, производители на строителни материали и др.) и участие в изпълнението на дейностите на малки и средни фирми от цялата страна.

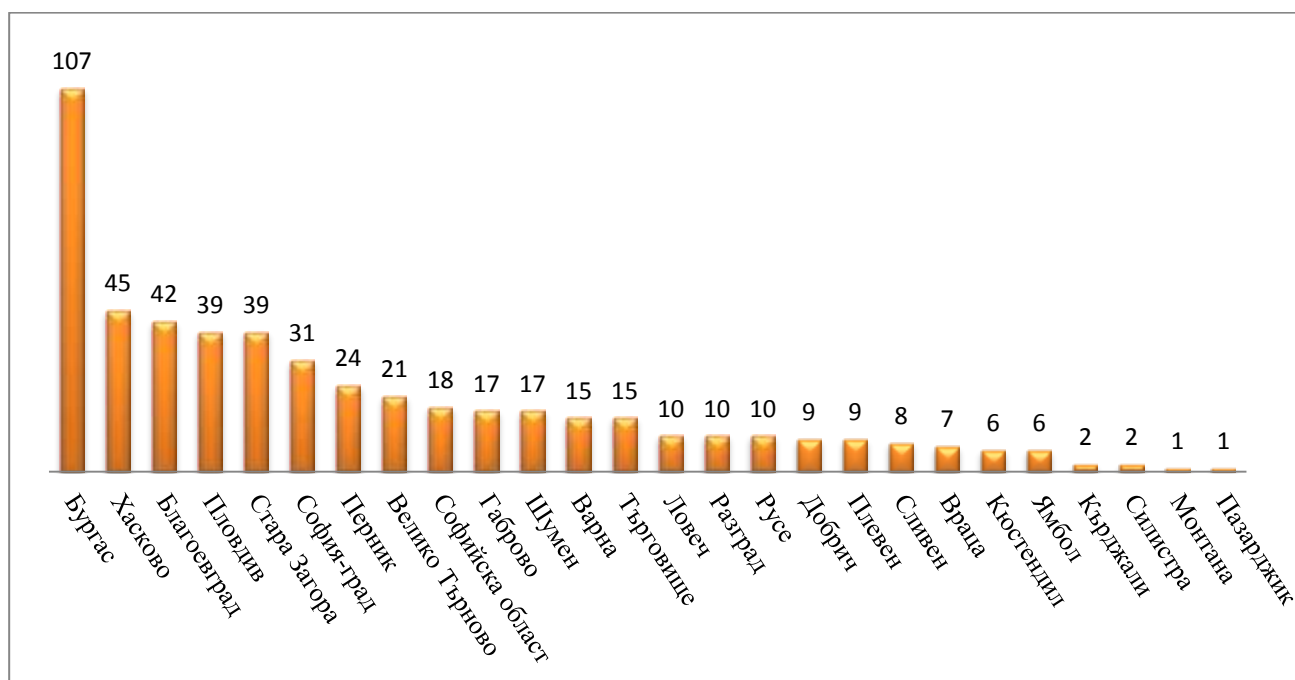
Като съществен социален ефект отчитаме осигуряването на допълнителна заетост, повишаването на обществената осведоменост за начините за повишаване на енергийната ефективност, както и установяването на традиции в управлението на многофамилните жилищни сгради.

1.3. Функциониране на програмата

НПЕЕМЖС е най-мощната за територията на България и функционира по начин осигуряващ разпределение на тежестта между държавната и местна власт при изпълнение на националните политики за енергийна ефективност. Изпълнението ѝ се базира на децентрализиран подход за управление, при който водещи са общините. Финансовата помощ се предоставя от МРРБ на сдруженията на собствениците, чрез „Българска банка за развитие“ АД („ББР“ АД), а местната администрация осъществява необходимите дейности в ролята си на възложител по смисъла на ЗУТ и ЗОП.

2. ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК

През 2018 година са стартирали дейности по 98,8% от всички сгради със сключени договори за целево финансиране. Към 31.12.2018 г. са въведени в експлоатация общо 511 сгради (36 545 жилища), като най-много са в област Бургас (107 сгради), следвана от областите - Хасково (45 сгради), Благоевград (42 сгради), Пловдив и Стара Загора (по 39 сгради). С най-малък брой сгради, въведени в експлоатация са областите Монтана (1) и Пазарджик (1).

Графика на сградите въведени в експлоатация през 2018 г. по области

В **Таблица 1** (приложение към доклада) е представена информация за сградите въведени в експлоатация по области и общини, РЗП и брой живущи в обновените сгради в периода 1 януари - 31 декември 2018 г.

Очакваното годишно намаляване на емисиите на парникови газове (CO₂ и еквивалентни), в т.ч. спестяване на ktCO₂/годишно от въведените в експлоатация през 2018 г. сгради е 93 ktCO₂/годишно, а очакваната икономия на енергия от обновените жилищни сгради – 264 700 MWh/годишно.

2.1. Сгради в СМР

Към 31.12.2018 г. в процес на изпълнение на строително-монтажни работи са били 135 сгради, вследствие на което ще бъдат обновени 9 180 жилища и подобрена жилищна инфраструктура от 3 225 647 кв.м. РЗП.

2.2. Сгради с обявени обществени поръчки

През изминалата година общините са обявили обществени поръчки за изпълнение на инженеринг на 84 от сградите участващи по Програмата.

3. ФИНАНСОВ НАПРЕДЪК И ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ

3.1. Финансов напредък

Към 31.12.2018 г. размерът на поетия ангажимент за плащане от „ББР“ АД по анекси към договори за целево финансиране (ДЦФ) възлиза на 1 852 591 511,18 лева, като в това число влизат и разплатените вече суми от банката към избраните по реда на ЗОП външни изпълнители, които са на обща стойност 1 712 268 464,36 лева. Начислените лихви по Програмата към същата дата са в размер на 6 190 542,56 лева.

Към 31.12.2018 г. броят на изцяло завършените, въведени в експлоатация и разплатени многофамилни жилищни сгради от страна на МРРБ към „ББР“ АД възлиза на 1 256 бр. на обща стойност 1 258 648 535,70 лева. В тази сума са калкулирани и начислените и платени лихви, възлизащи на 12 992 443,65 лева.

3.2. Икономически напредък

Много важен аспект на въздействието на НПЕЕМЖС е създаването на заетост и увеличаването на финансовите постъпления, както в строителния сектор, така и при производителите на строителни материали, инженерни, архитектурни и проектантски фирми, транспортен бранш, складови и логистични центрове. Това касае пряко както всички фирми външни изпълнители, така и фирмите подизпълнители и свързаните с тях съпътстващи видове бизнес и наетите работници и служители в горепосочените сектори.

Интензивността на СМР води до икономическо оживление, увеличаване на заетостта и намаляване на безработицата в цели региони на страната. В резултат на това се увеличават приходите на цели домакинства, съответно и вътрешното потребление, което е основен показател и двигател на икономическия растеж.

Налице е тенденцията за нарастване на заетостта и намаляване на безработицата. По данни на Камарата на строителите, през деветмесечието на 2018 г. се бележи ръст в сравнение с деветмесечието на 2017 г. по следните показатели:

- Строителна продукция – 9 769 млн. лв., ръст от 10,4 %;
  - Сградното строителство – 5 527 млн. лв., ръст от 11,7 %;
  - Инженерното строителство – 4 242 млн. лв., ръст от 8,8 %;
- Наети лица – ръст от 5,7 %;
- Средната работна заплата - ръст с 10,2 %.

В съответните етапи на изпълнение на дейности по Програмата, до момента са ангажирани над 250 фирми за технически обследвания (ТО) и за обследвания за енергийна ефективност (ОЕЕ) на сгради. Със сключени договори за извършване на строително - монтажни работи (СМР) до момента са 1399 фирми.

Броят на заетите лица във фирмите - изпълнители на ТО, ОЕЕ и СМР към края на 2018 г. е над 70 000 лица.

Увеличените приходи на всички стопански субекти, участващи в процеса – от пряко ангажираните фирми външни изпълнители до всички фирми подизпълнители и съпътстващи (обслужващи) фирми, водят до увеличаване на данъчните постъпления в държавния бюджет под формата, както на преки данъци – корпоративен данък (данък печалба), данък общ доход (заплащан от всички наети работници и служители), така и под формата на косвени данъци – данък добавена стойност. Това важи и за постъпленията в държавния бюджет под формата на социални и здравни осигуровки на наетите в съответните фирми.

Непосредственият социално-икономически ефект се изразява в намаляване на разходите за отопление на домакинствата, подобряване на здравословните условия за живот, създаване на приятна жизнена среда (подобвени и ремонтирани общи части и околблоково пространство). Необходимо е да бъде споменато и постигането на по-естетичен външен вид на обновените жилищни сгради в сравнение с останалите, което води до промяна на облика на цели квартали.

4. КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Към 31.12.2018 г. в МРРБ са постъпили 28 сигнала за некачествено изпълнени детайли по сградите. Във връзка със сигналите са дадени предписания към общинските администрации, в качеството им на възложители на дейности по Програмата да проверят на място и документално конкретните случаи и при установяване на нарушение да бъдат преработени съответните участъци.

През 2018 г. са извършени 38 проверки на място от служители на МРРБ, част от които съвместно с ДНСК. В периода октомври – ноември представители на МРРБ, ББР „АД“ и банки-кредитори на НПЕЕМЖС извършиха серия от проверки на обновени сгради с цел запознаване с резултатите от изпълнението на Програмата и верификация на целесъобразното разходване на инвестираните публични средства. Предварително бяха изготвени резюмета с важна техническа, финансова и екологична информация за избраните сгради за посещение. Бяха посетени сгради, които са въведени в експлоатация, а също така са наблюдавани и такива в СМР. Представителите на банките проведоха разговори с представители на общината, домоуправители и живущи относно опита и удовлетвореността им от участието по Програмата.

Също така МРРБ е възложило на ДНСК да извърши 8 проверки по жалби.

Проверките обхващат следното:

- ✓ Съставени актове по време на строителството;
- ✓ Качеството на изпълнение и спазване на технологичните изисквания при полагане на топлоизолация по фасадите (дюбелиране, технологична последователност и др.);
- ✓ Изпълнението на строително-монтажните работи по покрива;
- ✓ Състоянието на строителната площадка и организацията на работа на фирмата изпълнител;
- ✓ Наличието и квалификацията на работниците;
- ✓ Налични други нарушения в процеса на строителство;
- ✓ Дейността на строителния надзор по отношение на сградата.

5. СРЕЩНАТИ ТРУДНОСТИ В ХОДА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

И през 2018 г. са констатирани затруднения във връзка с информацията за напредъка, получавана от общините и обобщената месечна информация за общия напредък по изпълнение на Програмата. В много случаи се налагаше повторно обработване на информацията поради недостатъчния капацитет на общинските администрации, ангажиран с дейностите по НПЕЕМЖС.

6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ПРЕЗ 2019 г.

Отчетените резултати потвърждават, че интересът към НПЕЕМЖС продължава да е голям. Независимо от факта, че през 2016 г. бе преустановено подписването на нови договори за целево финансиране между „ББР“ АД и общините, както и, че кандидатстването по същата бе преустановено през 2017 г., гражданите продължават да създават сдружения на собствениците и да подават документи за участие.

Очакваните резултати на база планираните за изпълнение дейности през 2019 г. и на база сключените договори за инженеринг до момента, както и на основание подаваните бюджетни прогнози от общините, които участват и реализират дейности на своята територия, са следните:

- ✓ обновени сгради - 444 бр.;
- ✓ подобрена жилищна инфраструктура – 2 678 001,73 кв.м. РЗП;
- ✓ обновени жилища - 29 342 бр.;
- ✓ брой жители, облагодетелствани от подобрената инфраструктура – 61 133;
- ✓ очаквана икономия на енергия от обновените жилищни сгради – 224 939 MWh/год.;
- ✓ очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове (CO₂ и еквивалентни) - в това число спестяване на ktCO₂/годишно – 79,13.

Планираната стойност на всички дейности по сградите за 2019 г. е 427 104 286,87 лв.

Очаква се, че в рамките на осигурения програмен финансов ресурс в размер на 2 млрд.лв., най-късно до началото на 2020 г. ще бъдат завършени всичките 2 022 броя сгради с одобрени и сключени договори за финансиране.